

บทที่ 6

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

และผลที่มีต่อตลาดแรงงานระหว่างประเทศ

1. ความนำ

ในบรรดาประเทศทั้งหลายในโลกนั้นปรากฏว่ามีการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอยู่เสมอ เช่น การรวมตัวเป็นกลุ่มตลาดร่วมยุโรป และการรวมตัวของกลุ่มเบนลักซ์ เป็นต้น โดยจุดมุ่งหมายของการรวมกันนั้นก็เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่กันและกัน การดำเนินการที่สำคัญเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวนั้นก็ ได้แก่ การจัดให้มีการค้าเสรีขึ้นในกลุ่ม โดยหวังจะได้ประโยชน์จากการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศอย่างเต็มที่ นอกจากการรวมกันโดยจุดมุ่งหมายด้านการค้าแล้วในการรวมกันทางเศรษฐกิจของบางกลุ่มประเทศก็ได้มีการพยายามส่งเสริมการเคลื่อนย้ายไปมาของแรงงานโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิกด้วย การยอมให้แรงงานเคลื่อนย้ายโดยเสรีภายในกลุ่มเช่นนี้ ทำให้ตลาดแรงงานของประเทศที่เป็นสมาชิกแต่ละประเทศนั้นมีได้แคบอยู่เพียงภายในประเทศเท่านั้นแต่ได้กลายเป็นตลาดแรงงานร่วมขนาดใหญ่ตลาดเดียว

2. เหตุผลในการรวมกลุ่มเพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศโดยเสรี

แนวคิดของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานนี้เป็นแนวคิดที่มาจากการศึกษาถึงผลดีและผลเสียของการอพยพเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ซึ่งเห็นว่าทางหนึ่งที่จะลดผลเสียของการอพยพแรงงานให้น้อยที่สุดและเกิดผลดีต่อทุกประเทศที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดก็คือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั่นเอง เหตุผลของการรวมกลุ่มทางด้านแรงงานนี้อาจพิจารณาแยกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

2.1 ในด้านของกำลังคนระดับสูงนั้นการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพจะมีผลดีในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในเขตซึ่งจะทำให้โอกาสในการจ้างงานบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญสูงมีมากขึ้น ไม่ต้องสูญเสียออกไปให้กับประเทศอื่นนอกเขต

2.2 การร่วมมือกันภายในกลุ่มอาจทำให้สามารถจัดตั้งศูนย์วิจัย หรือสถาบันการศึกษาขั้นสูงสำหรับเขตซึ่งประเทศเล็ก ๆ เพียงประเทศเดียวไม่อาจทำได้และจะทำให้ผู้มีความรู้ความ

ชำนาญสูงนั้นถูกดึงดูดใจให้อยู่ในประเทศมากขึ้น การเดินทางออกไปศึกษานอกเขตก็จะน้อยลงและหลักสูตรการศึกษา ก็จะสามารถทำให้เหมาะสมแก่เขตได้ดีกว่าการที่นักศึกษาต้องไปศึกษาในประเทศนอกเขต

2.3 การเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีในระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก ถ้าร่วมไปกับการเผยแพร่ข่าวสารของตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้ตลาดแรงงานในแต่ละประเทศสมาชิกไม่เกิดภาวะการที่มีแรงงานมากเกินไปหรือขาดแคลนแรงงานขึ้น ซึ่งถ้ามีการจำกัดการอพยพแรงงานระหว่างประเทศแล้วก็อาจเป็นไปได้ว่าในประเทศหนึ่งจะมีแรงงานประเภทเหลือเฟือในขณะที่อีกประเทศหนึ่งใกล้ถึงกำลังขาดแคลนแรงงานประเภทดังกล่าว

2.4 การร่วมมือกันอาจเป็นในรูปของการวางแผนการศึกษา และกำลังคนของเขตขึ้นและดำเนินการให้ผลิตกำลังคนของแต่ละประเทศสอดคล้องกันไม่ขัดแย้ง และจัดสรรกำลังคนนั้นไปในระหว่างประเทศสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งย่อมเป็นผลดีกว่าการที่แต่ละประเทศต่างก็วางแผนการศึกษา และกำลังคนกันเองซึ่งบางประเทศที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้การศึกษาบางประเภทอาจต้องเสียต้นทุนการผลิตกำลังคนประเภทนั้นสูงเกินไป ในขณะที่บางประเทศอาจสามารถผลิตกำลังคนประเภทเดียวกันนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำกว่า

2.5 เป็นการลดปัญหาทางสังคมและการเมืองที่จะเกิดจากการอพยพระหว่างประเทศ ถ้าหากมีข้อตกลงอย่างชัดเจนในการยอมรับแรงงานจากประเทศสมาชิกอื่นให้เข้ามาทำงานได้อย่างเท่าเทียมกับแรงงานในประเทศของตน และมีข้อตกลงในเรื่องการรับผิดชอบด้านบริการสาธารณสุขไปโลกสำหรับผู้อพยพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้

2.6 ตามทฤษฎีแล้วน่าจะเป็นไปได้ที่จะเกิดความเท่าเทียมกันในระดับค่าจ้างในหมู่ประเทศสมาชิก ซึ่งย่อมแสดงถึงการจัดสรรกำลังคนอย่างถูกต้องและเกิดสวัสดิการทางเศรษฐกิจสูงสุดด้วย

2.7 การพัฒนาด้านกำลังคนในกลุ่มอันเป็นผลมาจากการวางแผนที่ประสานสอดคล้องกัน จะทำให้กลุ่มประเทศสามารถที่จะดำเนินการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพแข่งขันประเทศอื่น ๆ นอกเขตและเสริมสร้างความมั่งคั่งให้กับกลุ่มประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามปรากฏว่าประเทศที่มีการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มักจะมุ่งไปในประเด็นของการค้ามากกว่าและไม่ค่อยมีการกล่าวถึงหรือทำการศึกษาว่าผลดีจากการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีภายในกลุ่มนั้นมีหรือไม่เพียงใด กรณีการรวมกลุ่มที่ระบุดึงการยอมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีในระหว่างกลุ่มสมาชิกก็ได้แก่การรวมตัวเป็นชุมชนเศรษฐกิจแห่งยุโรป หรือที่นิยมเรียกกันว่าตลาดร่วมยุโรปนั่นเอง นอกจากนี้ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย คือ นอร์เวย์, สวีเดน และ

เดนมาร์ก ถึงแม้จะไม่มีภาระบุเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานในกลุ่มอย่างเสรีไว้ชัดเจนแต่ก็เป็นที่น่าทราบกันทั่วไป อีกกลุ่มหนึ่งที่มีการยอมให้เคลื่อนย้ายแรงงานไปมาระหว่างประเทศในกลุ่มได้ก็คือกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ซึ่งถึงแม้การเคลื่อนย้ายจะไม่ใช่เป็นโดยเสรีแต่การควบคุมโดยรัฐบาลนั้นก็มิจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการยอมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศตะวันตกทั่วไปนั่นเอง

3. การเคลื่อนย้ายแรงงานในกลุ่มประเทศบางกลุ่ม

ในที่นี้จะทำการพิจารณาถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศที่รวมกลุ่มกันเท่าที่พอจะหาข้อมูลได้ก็คือ กรณีของชุมชนเศรษฐกิจแห่งยุโรป และกรณีของกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกบางประเทศ

3.1 ชุมชนเศรษฐกิจแห่งยุโรป (European Economic Community) หรือตลาดร่วมยุโรป จากการที่ประเทศสมาชิกของตลาดร่วมยุโรปหลายประเทศ ต้องได้รับความสูญเสียจากการอพยพออกไปยังประเทศโพ้นทะเล โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายของกำลังคนระดับสูงเช่น แพทย์, วิศวกรไปยังสหรัฐฯ ทำให้เกิดมีแนวคิดขึ้นว่าถ้าให้การอพยพเช่นนั้นเป็นการอพยพภายในกลุ่มจะเป็นการดีกว่า ทั้งนี้โดยเชื่อว่าถ้ายอมให้มีการเคลื่อนย้ายโดยเสรีภายในกลุ่มแล้ว การสูญเสียกำลังคนระดับสูงออกไปภายนอกกลุ่มจะลดลง ถึงแม้ว่าความแตกต่างของโอกาสระหว่างประเทศสมาชิกซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้อพยพภายในกลุ่มตลาดร่วมจะมีไม่มากเท่าความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกกับประเทศโพ้นทะเล (โดยเฉพาะสหรัฐฯ) ก็ตามแต่ข้อนี้ก็อาจถูกหักล้างไปได้จากการที่การเคลื่อนย้ายภายในยุโรปนั้นง่ายกว่าเพราะระยะสั้นกว่า, ค่าเดินทางต่ำกว่า และมีข้อได้เปรียบที่แรงงานได้คงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยและมีอยู่ในเขตที่ใช้ภาษาเดียวกัน นอกจากนี้การเสี่ยงของการอพยพภายในยุโรปนั้นก็มิมีน้อยกว่าด้วยเนื่องจากสามารถกลับประเทศบ้านเกิดได้โดยง่าย

ในการก่อตั้งตลาดร่วมนั้นเริ่มจากการลงนามในสนธิสัญญาที่เรียกว่า สนธิสัญญาแห่งกรุงโรม ซึ่งตามสนธิสัญญานี้ในหลายมาตราได้แสดงความมุ่งหมายที่จะขจัดข้อจำกัดและการกีดกันต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับเชื้อชาติออกไป เช่นมาตราที่ 7 ซึ่งห้ามการกีดกันเชื้อชาติในการจ้างงานนอกจากนั้นก็ยังมีข้อเสนออื่น ๆ อีกซึ่งที่สำคัญก็คือ

(ก) ขัดการกีดกันอันเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายโดยเสรีของแรงงาน ตามมาตราที่ 48 ของสนธิสัญญาแห่งกรุงโรมได้ห้ามการจำกัดในด้านการจ้างงาน, รายได้และสภาพการทำงานอื่น ๆ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายโดยเสรีของแรงงานยกเว้นในกรณีผู้จะเข้าทำงานกับรัฐบาล

(ข) ขจัดข้อจำกัดในเรื่องการให้บริการโดยเสรี ตามมาตราที่ 60 ได้ยอมให้การประกอบอาชีพช่างฝีมือและวิชาชีพอิสระ (เช่น แพทย์, ทนายความ ฯลฯ) เป็นไปได้โดยไม่มีข้อจำกัด

(ค) ขจัดข้อจำกัดในการจัดตั้งธุรกิจของบุคคลและบริษัทของประเทศสมาชิกตลอดทั้งชุมชน ตามมาตราที่ 52¹ ได้ยอมให้คนต่างชาตินิติสัญชาติของประเทศสมาชิกเข้ามาได้โดยไม่จำกัดและมีสิทธิในการจัดตั้งกิจการดำเนินธุรกิจได้ รวมทั้งการจัดตั้งตัวแทน สาขาหรือกิจการย่อยโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดใดอีก

การยกเลิกข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้นได้นำมาซึ่งเสรีภาพ 3 ประการคือ เสรีภาพในการเคลื่อนย้ายของแรงงาน, เสรีภาพในการเสนอขายบริการ และเสรีภาพในการจัดตั้งธุรกิจ และเป็นเหตุให้ลดข้อขัดขวางทางสถาบันต่อความคล่องตัวของการเคลื่อนย้ายแรงงานภายในตลาดร่วมลงได้มาก อย่างไรก็ตามเสรีภาพทั้งหมดนี้เป็นเพียงปัจจัยที่เปิดโอกาสให้เท่านั้น มิใช่หมายความว่า จะเป็นสาเหตุให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยตรง

ในด้านหนึ่งนั้นปรากฏว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีผลทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้นบ้าง โดยเฉพาะเมื่อมีการขยายกิจการธุรกิจเป็นแบบบริษัทลงทุนข้ามชาติ (Multinational Corporation) และการจัดตั้งบริษัทตัวแทนหรือสาขาต่างประเทศ ซึ่งได้นำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแรงงานหลายประเภทกันอย่างถาวรหรือไม่ก็ชั่วคราว เช่น ฝ่ายบริหาร และช่างฝีมือ เป็นต้น อย่างไรก็ตามปรากฏว่า โดยทั่วไปนั้นผลของการรวมกลุ่มที่มีต่อตลาดแรงงานระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกจะไม่ค่อยมีบทบาทมากอย่างที่คาดหวังกันนักทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

(ก) ในช่วงหลังจากการรวมกลุ่มเป็นตลาดร่วมแล้ว อัตราการเพิ่มของประชากรในประเทศสมาชิกส่วนมากได้ชะงักลง และไม่ค่อยมีความกดดันด้านประชากรซึ่งจะเป็นสาเหตุของการเคลื่อนย้ายแรงงาน

(ข) การบั่นทอนปัญหาด้วยวิธีอื่นนอกจากการอพยพนั้นก็จะเป็นไปด้วยดีซึ่งก็คือการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้นภายในประเทศ และเป็นการดึงดูดแรงงานเอาไว้ไม่ให้อพยพออก

(ค) ระบบการคุ้มครองร่วมโดยสหภาพแรงงานซึ่งทำให้ค่าจ้างถูกปรับในทางสูงขึ้นเรื่อย ๆ และการนำเอาระบบบำนาญมาใช้กับแรงงานทำให้แรงงานส่วนสำคัญผูกพันกับโรงงานหรือกิจการมากขึ้น ซึ่งย่อมลดแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายลง นอกจากนั้นผลทางเศรษฐกิจด้านอื่นจากการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจยังทำให้ความแตกต่างในค่าจ้างระหว่างประเทศซึ่งเคยส่งเสริมให้มีการอพยพข้ามแดนนั้นน้อยลงอีกด้วย

(ง) ความรู้สึกชาตินิยมในกิจการธุรกิจทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเข้าทำงานของคนต่างชาติได้ แม้ตามกฎหมายจะไม่มีอุปสรรคใด ๆ

(จ) การหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานจากเขตด้อยพัฒนาแถบเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งแม้จะไม่ได้เป็นสมาชิกตลาดร่วมยุโรปและต้องขึ้นกับข้อจำกัด แต่ก็ได้มีการเข้ามาทำงานระดับต่ำในประเทศกลุ่มตลาดร่วมอยู่เป็นอันมาก ประมาณว่าปัจจุบันการอพยพเข้าที่เป็นระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเป็นเพียงราว 1/5 ของประชากรอพยพเข้ารวมภายในกลุ่มเท่านั้น¹ (ตอนเริ่มต้นเคยเป็น 1/3) ซึ่งก็หมายถึงว่าเป็นการอพยพจากประเทศนอกกลุ่มถึง 4/5 โดยเฉพาะจากสเปน, ปอร์ตุเกส, อัฟริกาเหนือ, ยูโกสลาเวีย, กรีซ และเดอร์กี²

3.2 กลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก

ภายในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกซึ่งปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์นั้นได้มีความผูกพันทางการเมือง และเศรษฐกิจกันอยู่โดยมีสหภาพโซเวียตเป็นแกนกลาง เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้ล้วนเป็นเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลางจึงไม่อาจกล่าวได้ว่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีระหว่างประเทศภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตามได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเกิดขึ้นอยู่เสมอทั้งนี้โดยเป็นไปตามข้อตกลงกันระหว่างรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านแรงงาน ซึ่งโดยปกติน่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีประสิทธิภาพเพราะทำให้ผ่านการวางแผน และพิจารณาของรัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว

การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศแบบแรกซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายระยะไกลได้แก่การเคลื่อนย้ายของแรงงานชายแดนซึ่งจะเป็นเนื่องจากความผูกพันทางประวัติศาสตร์ซึ่งไม่ต่างจากการเคลื่อนย้ายทำนองเดียวกันในประเทศตะวันตกทั่วไป เช่น การมีแรงงานจากโปแลนด์เป็นชายกว่า 5 พันคน และหญิงราว 2,500 คน³ ทำงานในชายเขตแดนเชคโกสโลวาเกีย เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีกรณีที่ยังการี และเชคโกสโลวาเกียได้มีข้อตกลงกันให้สำนักงานแรงงานของ 2 ฝ่ายมีการติดต่อแลกเปลี่ยนแรงงานกันในระดับท้องถิ่นได้แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก และอีกกรณีหนึ่งก็คือ เยอรมันตะวันออกก็ได้มีการขอร้องให้สตรีโปแลนด์ 1,500 คน มาทำงานในเขตชายแดนในปี 1967 ด้วย

การเคลื่อนย้ายแบบต่อไปซึ่งเป็นในระยะไกลขึ้นนั้นเป็นรูปของการร่วมมือกันด้วยการใช้ประโยชน์กำลังคนภายใต้โครงสร้างของโครงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั่วไปของสภากาการช่วยเหลือ

¹ International Labour Organization, *Migration of Workers as an Element in Employment Policy* (Geneva : International Labour Office, 1973), p. 93

² Leon F. Bouvier, *International Migration : Yesterday, Today and Tomorrow* (Washington D.C. : Population Reference Bureau, Inc., 1971), p. 22

³ I.L.O. *Migration of Workers*, p. 106

ซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจเพื่อปรับปรุงการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศและความชำนาญเฉพาะในหมู่ประเทศสมาชิก ตามหลักแล้วการอพยพนี่จะเป็นในระยะเวลาสั้นเท่านั้น และส่วนมากจะอยู่ในรูปของการให้บริการทางเทคนิคของผู้มีความชำนาญเฉพาะ เช่นในสาขาการก่อสร้าง หรือการโอนกลุ่มแรงงานโดยจุดประสงค์ให้ได้รับการฝึกฝนที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ตัวอย่างของการเคลื่อนย้ายแรงงานแบบนี้ได้แก่การที่วิศวกรโปแลนด์และแรงงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างโรงงานเหล็กกล้าและโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าในเยอรมันตะวันออก และสร้างโรงงานน้ำตาลตลอดจนเขื่อนและโรงงานแก้วในเช็กโกสโลวาเกีย เป็นต้น

จากการเคลื่อนย้าย ตามข้อตกลงของรัฐบาลดังกล่าวนี้ทำให้ในระหว่างประเทศยุโรปตะวันออกด้วยกันนั้นมีการเคลื่อนย้ายไปมาของแรงงานระหว่างประเทศอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่นในกรณีของเยอรมันตะวันออกนั้นปรากฏว่าในราวปี 1972 มีคนโปแลนด์ทำงานอยู่ถึง 12,000 คน บัลกาเรียอยู่ 13,000 คน ทั้งนี้ไม่นับคนงานโปแลนด์ซึ่งทำงานอยู่ตามชายแดนอีกไม่ทราบจำนวนและยังมีผู้ชำนาญพิเศษชาวรัสเซียอยู่อีกราว 2-3 พันคน ชาวเช็กโกสโลวาเกียอีก 2 พันคน และจากประเทศยุโรปตะวันออกอื่น ๆ (ส่วนใหญ่โรมาเนีย) อีก 3 พันคน ข้อตกลงที่เป็นตัวอย่างอันชัดเจนถึงการอพยพแรงงานระหว่างประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกก็คือ ข้อตกลงระหว่างเยอรมันตะวันออกกับฮังการีซึ่งมีการตกลงกันเรื่องกำลังคนในปี 1967 เริ่มโดยการจ้างแรงงาน ชาวฮังการีเข้ามา 2,500 คนในระยะเวลา 2 ปี เพื่อฝึกฝนปรับปรุงฝีมือแรงงานในด้านวิศวกรรมไฟฟ้า, การสร้างเครื่องจักร และวิศวกรรมอุตสาหกรรมอื่น ๆ และขณะเดียวกันก็มีการส่งแรงงานฮังการีเข้ามาอีกปีละ 3-4 พันคน โดย 25-30% เป็นสตรีด้วยสัญญาซึ่งแต่เดิมเป็นข้อตกลง 2 ปี ต่อมาได้ขยายเป็น 3 ปี และเป็นผลให้ในราวปี 1975 นั้นแรงงานฮังการีในเยอรมันตะวันออกได้เพิ่มจาก 13,000 คน เป็นถึงราว 20,000 คนและคาดว่าข้อตกลงนี้จะถูกขยายต่อไปอีกโดยเป็นไปในแบบแลกเปลี่ยน 2 ทางมากยิ่งขึ้นก็จะเริ่มมีแรงงานจากเยอรมันตะวันออกไปสู่ฮังการีบ้าง การเคลื่อนย้ายแรงงานตามข้อตกลงนี้ปรากฏว่าทั้ง 2 ฝ่ายเห็นพ้องกันว่าประสบผลสำเร็จและแรงงานฮังการีจำนวนมากสามารถปรับปรุงระดับฝีมือขึ้นได้ในขณะที่การจ้างงานคนเหล่านี้ก็ทำให้ขีดความสามารถในการผลิตที่มีอยู่ของเยอรมันตะวันออกก็ดีขึ้นด้วยในสาขาที่สำคัญต่อเศรษฐกิจ

ตามข้อตกลงระหว่างเยอรมันตะวันออกกับฮังการีนี้ได้มีการระบุให้แรงงานอพยพต้องได้รับค่าจ้างและผลประโยชน์เช่นเดียวกับแรงงานท้องถิ่น และยังให้มีเวลาหยุดพิเศษตลอดจนเงินอุดหนุนให้เมื่อกลับบ้านเกิดในวันหยุดอีกด้วย ส่วนวิธีการจ้างงานนั้นกระทำโดยมีการคาดคะเนความต้องการในเยอรมันตะวันออกขึ้นล่วงหน้า 18 เดือน และประกาศตำแหน่งงานว่างเผยแพร่ในฮังการีโดยกระทรวงแรงงานเพื่อให้เอกชนมาสมัคร ก่อนจะออกเดินทางก็มีการสอนภาษาให้แล้วจึงส่งเดินทาง

มาเป็นกลุ่ม เมื่อมาถึงแล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายเยอรมันตะวันออกจะดูว่าโรงงานในประเทศของตนกระทำต่อแรงงานอพยพตามข้อผูกพันหรือไม่ และทางอังการีก็จะมีเจ้าหน้าที่ที่พูดคุยดูแลสวัสดิการและปัญหา ร้องทุกข์ของแรงงานชาติของตน ปรากฏว่าหลังจากมาทำงานในเยอรมันตะวันออกและกลับคืนสู่ ประเทศแล้ว แรงงานอังการีจำนวนมากได้งานที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

การอพยพแรงงานตามข้อตกลงอีกตัวอย่างหนึ่งก็คือการอพยพภายใต้แผนการรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจซึ่งสหภาพโซเวียตได้จ้างแรงงานก่อสร้าง และแรงงานทำป่าไม้จากบัลแกเรียราว 12,000 คน⁴ ไปทำงานโดยสหภาพโซเวียตจะเป็นผู้จัดสรรแรงงานไปสู่โรงงานที่ต้องการเอง ส่วนบัลแกเรีย นั้น จะได้ผลตอบแทนคือได้รับกระดาษ, ไม้, เซลลูโลส และเหล็กจากสหภาพโซเวียตมากยิ่งขึ้น

ความไม่สมดุลย์ในตลาดแรงงานภายในยุโรปตะวันออกทำให้เกิดความกดดันที่อาจนำไปสู่ การเคลื่อนย้ายแรงงานมากยิ่งขึ้น L.Danieli⁵ ได้ประมาณว่าในปี 1980 เยอรมันตะวันออก, เช็กโก- สโลวาเกีย และอังการีอาจพบกับการขาดแคลนแรงงานราว 3-5 แสนคนในแต่ละประเทศบัลแกเรียก็ อาจพบกับการขาดหรือเกินก็ได้แต่ไม่มากนัก ส่วนโรมาเนียและโปแลนด์จะประสบภาวะแรงงานมาก เกินไปในเขตราว 2.5-4 ล้านคน ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงถึงพลังผลักดันให้เกิดการขยายความร่วมมือด้าน กำลังคนออกไปและมีการแลกเปลี่ยนแรงงานในกลุ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

4. สรุปบททวนบทที่ 6

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศนั้น แม้ว่าจุดมุ่งหมายหลักจะเป็นเพื่อจัดให้มีการ ค้ำเสริมขึ้นในกลุ่ม แต่ก็ยังได้มีการพยายามส่งเสริมการเคลื่อนย้ายไปมาของแรงงานโดยเสรีระหว่าง ประเทศสมาชิกด้วย การยอมให้แรงงานเคลื่อนย้ายโดยเสรีในกลุ่มทำให้เกิดตลาดร่วมของแรงงาน ขนาดใหญ่ขึ้นระหว่างประเทศ ซึ่งอาจทำให้เกิดประโยชน์จากการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศอย่าง เดิมที่ได้

ตัวอย่างของการยอมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีในกลุ่มประเทศที่มีการรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจที่ชัดเจนที่สุดก็คือกรณีของตลาดร่วมยุโรป ส่วนกลุ่มเศรษฐกิจอื่น ๆ นั้นก็มีการยอมให้ แรงงานเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศในกลุ่มอย่างค่อนข้างเสรีเช่นกัน แม้จะไม่ได้มีข้อกำหนดไว้แน่นอน เหมือนกรณีของตลาดร่วมยุโรป

⁴ Ibid., p.106

⁵ Ibid., p.108

5. แนวทดสอบความรู้จากบทที่ 8

(1) การยอมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีระหว่างประเทศที่มีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจกันนั้นอาจก่อให้เกิดผลดีอย่างไรบ้าง

(2) กรณีของตลาดร่วมยุโรปนั้น ผลของการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกมีบทบาทตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เพียงใด

(3) ภายในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในกลุ่มมีลักษณะอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง